

Anàlisi d'informes socioeducatius com a experiència d'aprenentatge professionalitzadora en el grau d'Educació Social

Analysis of socioeducational reports as a professionalizing learning experience in the degree of Social Education

Análisis de informes socioeducativos como experiencia de aprendizaje profesionalizadora en el grado de Educación Social

Anna Mundet Bolós*, Marc Fuertes-Alpiste**

*Departament de Mètodes d'Investigació i Diagnòstic en Educació, Facultat d'Educació
Universitat de Barcelona
Passeig de la Vall d'Hebron 171, Edifici Llevant, planta 2, Despatx 274, 08035 Barcelona, Espanya
<https://orcid.org/0000-0002-1652-0786>

**Departament de Teoria i Història de l'Educació, Facultat d'Educació
Universitat de Barcelona
Passeig de la Vall d'Hebron 171, Edifici Llevant, planta 3, Despatx 348, 08035 Barcelona, Espanya
<https://orcid.org/0000-0003-4262-7154>
amundet@ub.edu marcfuertes@ub.edu

Rebut: 29/07/2022 | Acceptat:29/09/2022 | Publicat: 01/2023

Resum

Es presenta una activitat acadèmica en una assignatura del Grau d'Educació Social que consisteix en l'anàlisi dels informes socioeducatius (ISE) duta a terme durant el curs 2020-2021. L'objectiu principal és fomentar competències professionals de l'Educació Social en la línia marcada pel pla d'estudis actual d'oferir una formació acadèmica competencial i orientada a l'exercici professional. Aquesta activitat serveix per donar resposta a la manca d'experiències professionalitzadores relacionades amb l'exercici d'escriure i analitzar informes socioeducatius. El document s'inicia amb una revisió teòrica i conceptual actualitzada sobre el concepte i la importància de l'informe socioeducatiu i les seves implicacions a nivell professional, per després exposar la planificació de l'experiència (context, persones destinatàries, la descripció de la pròpia experiència docent en termes d'objectius, fases de desenvolupament, recursos docents i avaluació). A partir de diverses reflexions recollides de l'activitat per part de l'alumnat, aquesta es valora positivament ja que ha permès tenir una visió professional dels ISE, a partir de l'anàlisi d'aspectes lingüístics i de redacció, d'estructura i d'organització, així com també d'ètics relacionats amb el tractament de les dades personals, i de reflexió crítica teòrica sobre les implicacions del treball amb informes socials.

Paraules clau: Educació Social, Informe socioeducatiu, Exercici professional, Activitat professionalitzadora.

Abstract

An academic activity is presented in a subject of the Degree of Social Education which is based on the analysis of socio-educational reports (SER) carried out during the 2020-2021 academic year. The main objective is to promote professional skills in Social Education according to the current curriculum of offering competent academic training oriented towards professional practice. This activity serves to respond to the lack of professionalizing experiences related to the exercise of writing and analyzing SERs. The article begins with an up-to-date theoretical and conceptual review of the concept and importance of the socio-educational report and its implications at a professional level, to then set out the planning of the experience (context, target persons, the description of the own teaching experience in

Mundet, A., i Fuertes-Alpiste, M. (2023). Anàlisi d'informes socioeducatius com a experiència d'aprenentatge professionalitzadora en el grau d'Educació Social. *RIDU. Revista d'Innovació Docent Universitària*, 15, 15-27. <https://doi.org/10.1344/RIDU2023.15.2>

© 2023 Els autors. Aquest article és d'accés obert subjecte a la llicència de Reconeixement 4.0 Internacional Creative Commons, la qual permet utilitzar, distribuir i reproduir per qualsevol mitjà sense restriccions sempre i quan se citi adequadament l'obra original. Per veure una còpia de la llicència, visiteu: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

terms of objectives, phases of development, teaching resources and assessment). Based on various reflections collected from the activity by the students, this is positively evaluated as it has allowed to acquire a professional vision of the SER, based on the analysis of linguistic and writing aspects, structure and of organization, as well as ethics related to the treatment of personal data, and critical theoretical reflection on the implications of working with social reports.

Keywords: Social Education, Socio-educational report, Professional exercise, Professionalizing activity.

Resumen

Se presenta una actividad académica en una asignatura del Grado de Educación Social que consiste en el análisis de los informes socioeducativos (ISE) llevada a cabo durante el curso 2020-2021. El objetivo principal es fomentar competencias profesionales de la Educación Social en la línea marcada por el plan de estudios actual de ofrecer una formación académica competencial y orientada al ejercicio profesional. Esta actividad sirve para dar respuesta a la carencia de experiencias profesionalizadoras relacionadas con el ejercicio de escribir y analizar informes socioeducativos. El documento se inicia con una revisión teórica y conceptual actualizada sobre el concepto y la importancia del informe socioeducativo y sus implicaciones a nivel profesional, para después exponer la planificación de la experiencia (contexto, personas destinatarias, la descripción de la experiencia docente en términos de objetivos, fases de desarrollo, recursos docentes y evaluación). A partir de diversas reflexiones recogidas de la actividad por parte del alumnado, ésta se valora positivamente puesto que ha permitido tener una visión profesional de los ISE, a partir del análisis de aspectos lingüísticos y de redacción, de estructura y organización, así como también de éticos relacionados con el tratamiento de los datos personales, y de reflexión crítica teórica sobre las implicaciones del trabajo con informes sociales.

Palabras clave: Educación Social, Informe socioeducativo, Ejercicio profesional, Actividad profesionalizadora.

1. Introducció i emmarcament de l'experiència

La professió de l'Educació Social pren forma en el camp social, treballant i contribuint en el complicat camí de la transformació i el canvi social per promoure i vetllar pel benestar i la qualitat de vida de totes les persones (Eslava et al., 2020), incloses aquelles més invisibilitzades i/o vulnerables.

Per tal de poder posar en pràctica la finalitat i l'exercici de la professió de l'Educació Social, les futures professionals reben la formació universitària que els hi ha de proporcionar coneixements, capacitats i les destreses necessàries per al desenvolupament professional (Amador et al., 2014). En aquest sentit, l'adaptació dels plans d'estudi a l'Espai Europeu d'Educació Superior (EESS) i el conseqüent Pla Bolonya va suposar un canvi estructural en la formació universitària per tal de promoure la professionalització de la pròpia formació acadèmica, fent convergir allò teòric amb allò pràctic.

El plantejament d'aquesta experiència vol ser una aportació per donar un exemple docent sobre com es pot aterrar aquesta voluntat de fer una formació professionalitzadora, plantejant assignatures competencials, els plans docents de les quals integrin coneixements teòrics però també habilitats i destreses que permetin a l'alumnat del Grau (molt motivat i interessat d'entrada en aquesta tipologia d'activitats) per afrontar les realitats professionals en el camp social. Per tot el que s'ha comentat, es considera oportú i necessari oferir a l'alumnat experiències d'aprenentatge real vinculades a la pràctica professional del seu àmbit.

En aquest sentit, l'experiència que es presenta és una activitat docent emmarcada a l'assignatura obligatòria *Comunicació Interpersonal i Social en l'exercici professional* de 4t curs del Grau d'Educació Social de la Universitat de Barcelona centrada en l'anàlisi d'informes socioeducatius. Amb aquesta activitat es persegueix un doble objectiu, dotar l'assignatura d'una activitat docent que permeti professionalitzar el currículum docent i dotar a l'alumnat d'una experiència d'aprenentatge basada en una activitat pròpia de l'exercici professional.

2. Fonamentació teòrica

2.1. Els informes tècnics en el camp socio-educatiu

En la pràctica professional socioeducativa, l'escriptura d'informes i altres textos relacionats és fonamental perquè, al ser una activitat professional social, està mediatitzada pel llenguatge, ja sigui oral o escrit (McDonald et al., 2015).

Tanmateix, els documents que s'escriuen en el camp socioeducatiu no són un reflex objectiu de la realitat, sinó que són una representació interpretada i subjectiva. Com indica Taylor (2008), en aquest procés es fa servir el mètode de “mostrar i explicar”, on “mostrar” és fer una descripció de fets el màxim d'impersonal i objectiva possible i “explicar” és on l'educador/a narra el significat d'allò mostrat. Precisament, la persona professional té una responsabilitat molt gran a l'hora d'escriure, ja que, depenent de com ho faci, tindrà unes repercussions i unes conseqüències o unes altres.

2.2. Els informes socials

Els informes són els instruments per excel·lència per “mostrar i explicar” aquests casos professionals. L'informe social és propi de la figura de l'Educació Social per tal d'informar de les necessitats d'un cas concret a les institucions i òrgans prestadors de serveis socials i recursos, així com a altres professionals socioeducatius i per prendre les mesures per fer front al diagnòstic i a la futura actuació (Pérez Rivero, 2000). En aquest sentit, Colom (2005) el defineix com *“una exposició escrita, que reuneix total o parcialment el conjunt de dades socials sobre el procés seguit per una persona, família o nucli relacional que presenta una situació específica que legitima la existència de necessitat social o sociosanitària”* (p.122).

2.3. Els informes socioeducatius

Més enllà d'aquests documents concisos, sintètics, esquemàtics i estructurats que encarnen els informes socials, la figura professional de l'educador/a social ha d'analitzar realitats i casos que requereixen fer un diagnòstic socioeducatiu més extens i explicatiu a partir del qual es podrà dissenyar, desenvolupar i aplicar una actuació (Benítez, 2013). L'informe socioeducatiu (ISE a partir d'ara) és l'instrument que recull i informa sobre tot el procés i que habilitarà el treball educatiu de tots els agents implicats en la intervenció socioeducativa. Segons Benítez (2013), l'ISE és l'instrument de l'educació social que recull l'anàlisi, diagnòstic i valoració d'un cas determinat i que pretén informar sobre el procés seguit en la situació analitzada i proposa suggeriments per a una intervenció socioeducativa adequada.

És un informe descriptiu que ha de recollir el procés que ha seguit la persona sobre la qual es fa l'informe (el treball fet amb la persona o amb la família) (Ajuntament de Barcelona, 2010), però amb cert grau d'interpretació justificada i argumentada amb fets que pot ajudar a la comprensió del que es descriu.

Els ISE tenen autoria i, per tant, van signats per la professional de l'educació social responsable. Serveixen com a instrument que informa i assessora d'un cas a altres professionals implicats i, per tant, permet la coordinació entre aquests agents. Transmeten informació de forma ascendent (a estaments superiors administratius: serveis socials, justícia, sanitat), entre personal intern de l'organització, o bé a professionals d'altres entitats (per exemple, per fer trasllats), així com per a informar als usuaris i a les famílies.

L'ISE pot tenir diferents formes i noms en funció de diferents contextos socioeducatius on siguin emprats, ja siguin en unitats d'escolarització compartida (UEC), en centres penitenciaris, en Centres Residencials d'Acció Educativa (CRAE), etc. Tot i així, tenen una estructura similar. Per Benítez (2013), aquesta consta de 6 elements bàsics i comuns: (1) dades d'identificació de la persona a la que es refereix l'informe i dades de qui emet l'informe (institució, educador/a), (2) recopilació de dades sobre el cas (dades familiars,

econòmiques, d'escolarització, salut, etc.), (3) sobre el diagnòstic socioeducatiu, (4) les actuacions ja realitzades, (5) la valoració i les propostes d'intervenció i finalment, (6) la signatura de l'educador/a. A banda d'aquestes dades, la Direcció Tècnica d'Acció Social de l'Ajuntament de Barcelona (2010) també proposa afegir un genograma que amplii les relacions familiars i un apartat de diagnòstic socioeducatiu en 3 fases: una primera fase d'avaluació socioeducativa inicial (identificació de necessitats i potencialitats) on queden recollides les expectatives del subjecte; una segona fase de desenvolupament amb els objectius educatius previstos el pla de treball; i una darrera fase de tancament que hauria d'incloure els objectius assolits, la valoració del subjecte, els punts forts i febles de la intervenció, i els indicadors (incloent la metodologia i els criteris per a valorar-los).

2.4. Les implicacions del ISE per a l'educació social

L'escriptura dels ISE és fonamental per la transmissió i la socialització adequada de la informació entre les professionals implicades. Contenen el punt de vista socioeducatiu i la informació inclosa demana un nivell de compromís i reflexió acurat. Han d'estar ben reflexionats. Per això és important mostrar a l'alumnat com fer-ho i analitzar-ho (Roose et al., 2009; Taylor, 2008).

Per McDonald et al. (2015), es tracta d'ensenyar-los la tècnica d'escriure (el "com"), perquè és fonamental tenir la competència d'escriptura plena per les situacions laborals amb les que hauran de lidiar en la pràctica professional. Però, a banda de la tècnica, també destaquen la importància d'emmarcar la pràctica d'escriptura d'informes en el context social polític i ètic, és a dir, amb els valors (el "què" i el "perquè" escrivim) que representen en el context local, global i social. És necessari promoure una consciència reflexiva del què comporta l'escriptura dels ISE -centrada en la persona atesa-, lligada a l'ètica professional -el codi deontològic-. Els i les professionals de l'educació social tenen accés, necessàriament, a informació privada -fins i tot, íntima- i, per tant, delicada sobre les persones i col·lectius amb les que treballen i això implica una gran responsabilitat (Sánchez-Valverde, 2013).

Aquesta doble vessant en treballar els informes amb l'alumnat del Grau d'Educació Social, la competència tècnica i la reflexió ètica, s'ha tingut en compte a l'hora de plantejar i dissenyar una activitat d'aprenentatge sobre l'escriptura d'informes en el si d'una assignatura obligatòria relacionada amb la comunicació social en l'exercici professional del Grau d'Educació Social.

3. Implementació de l'experiència professionalitzadora

3.1. El marc de la intervenció

3.1.1. El Grau d'Educació Social a la Universitat de Barcelona

El context de l'activitat es desenvolupa en el grau d'Educació Social que és un dels cinc graus que s'imparteixen des de la Facultat d'Educació de la Universitat de Barcelona. Aquesta titulació s'emmarca dins la branca de coneixement de les Ciències Socials. En aquest context, la figura professional d'aquest grau queda configurada sobre la base de Reial Decret 915/1992, (BOE, 24 juliol de 1992), a partir de la qual queda recollit el perfil formatiu d'aquests estudis, especificant que caldrà proporcionar la formació teòrica i pràctica necessària per dinamitzar grups socials a través d'estratègies educatives que ajudin als subjectes a comprendre el seu entorn social, polític, econòmic i cultural i a integrar-se adequadament.

Els objectius bàsics de la formació de l'Educació Social es resumeixen en tres línies:

- Aportar els coneixements científics necessaris per a la comprensió, interpretació i anàlisi dels fonaments teòrics i pràctics de l'Educació Social en els seus diversos espais i temps socials.
- Proporcionar coneixements, destreses, actituds i habilitats orientades al disseny, desenvolupament i avaluació de recursos, programes i projectes socioeducatius amb una concepció integradora de

les pràctiques educatives que tenen lloc al llarg de tota la vida i una sensibilitat especial pels processos de canvi i de participació social.

- Capacitar i formar pel desenvolupament i exercici de la professió, entesa com una professió de caràcter pedagògic, generadora de contextos educatius i accions mediadores i formatives, que són àmbit de competència professional de l'educació social.

3.1.2. L'assignatura de Comunicació interpersonal i social en l'exercici professional

Comunicació interpersonal i social en l'exercici professional és una assignatura obligatòria del primer trimestre de quart curs del grau d'Educació Social. Està pensada des d'un univers curricular que defineix una línia de transversalitat perquè l'alumnat posi en joc unes competències professionals i desenvolupi la pròpia identitat professional. Aquest univers es desplega des del primer curs amb assignatures com Identitat i Desenvolupament Professional (del primer curs) o Anàlisi de les relacions educatives (tercer curs); l'assignatura d'Ètica, Valors i Educació Social (de tercer curs) per ajudar a desplegar una identitat professional; i, finalment, el Pràcticum que esdevé l'eix de les assignatures obligatòries i de les optatives que significa una oportunitat per l'alumnat per aplicar les bases teòriques apreses a una realitat socioeducativa concreta. En totes les assignatures que configuren aquest univers s'assumeix una mirada molt pràctica que té, per conseqüència, una implicació emocional elevada de l'alumnat.

Tal i com s'ha esmentat, el contingut d'aquesta assignatura està plantejat seguint una lògica d'aplicabilitat a la pràctica professional dels continguts teòrics de la comunicació interpersonal i social. En aquest sentit, els 4 blocs que conformen l'assignatura intenten aportar aquesta dimensió professional, donant eines i estratègies a l'alumnat perquè sigui capaç de fer aquesta transferència entre l'aula acadèmica i l'exercici professional. Aquesta idea esdevé un eix fonamental en el plantejament i creació d'aquesta assignatura obligatòria. Per això, la intervenció que es planteja respon a un objectiu del pla docent sobre la necessitat d'aprendre a analitzar i redactar informes tècnics de l'àmbit socioeducatiu. Tal i com apareix al pla docent, l'aprenentatge d'aquesta habilitat és un objectiu fonamental en aquesta assignatura que busca cobrir una necessitat latent i reconeguda entre l'alumnat del Grau i les pròpies professionals de l'Educació Social.

3.1.3. L'alumnat del Grau d'Educació Social

Conèixer el perfil de l'alumnat d'Educació Social aporta més elements per al disseny de qualsevol proposta docent perquè permet ajusta la proposta a les necessitats de l'alumnat que es recull en aquest document. Especialment, conèixer com són les persones que es matriculen en aquests estudis ajuda a orientar-les en el seu procés de formació per assolir els objectius de la titulació (Freixa et al., 2012) i aporten elements significatius per apropar-nos a aquest col·lectiu.

Per concretar aquest perfil, es destaquen els trets principals que caracteritzen l'alumnat del Grau d'Educació Social. Aquests es concreten en: 1) ser la primera assignació en la gran majoria dels casos (Consell d'Estudis Educació Social, 2015; Gómez Serra et al., 2014; Universitat de Barcelona, 2008, Fuentes, 2004); 2) les expectatives professionals i la vocació per la disciplina com a motivació destacada de l'alumnat (Freixa et al., 2012; Fuentes, 2004); 3) una heterogeneïtat en els itineraris d'accés als estudis que fa que el perfil de l'alumnat sigui divers (Universitat de Barcelona, 2015, Fuentes, 2004); 4) l'edat mitjana és de 23 anys, tot i que es tracta d'un rang ampli que va dels 19 als 37 anys, concentrant-se en el curs de segon majoritàriament entre els 20 i 21; 5) amb una proporció majoritària de dones (81% de l'alumnat són dones); 6) que resideixen a l'àrea metropolitana de Barcelona (87,5%) i en el domicili patern (75%); 7) amb una situació de compaginació d'estudis i treball en un 71,4% dels casos. Els treballs acostumen a ser a temps parcial i una bona part relacionats amb els estudis, com menjadors escolars, activitats extraescolars, etc. que els permeten compaginar estudis i treball (Freixa et al., 2012) ja que, a més, 7) compaginen la dedicació acadèmica-professional amb una tercera activitat voluntària relacionada amb entitats i associacions, atenent principalment als infants.

3.2. Els objectius de la proposta docent

Els objectius de la proposta són diversos i tots ells busquen aterrar la finalitat de l'assignatura en la seva voluntat de ser una assignatura amb continguts d'aplicació a la pràctica professional, connectant la realitat acadèmica amb la professional. A més, aquesta activitat busca apropar l'alumnat al context professional, dotant-lo de destreses útils per la seva pràctica en l'àmbit de l'educació social.

Els objectius que es planteja l'activitat es resumeixen en:

- Conèixer les bases teòriques que justifiquen l'existència de l'informe socioeducatiu (tècnic) en l'àmbit social.
- Identificar els elements comuns i d'estructura que configuren un informe socioeducatiu de l'àmbit social en qualsevol dels seus contextos pràctics.
- Posar a l'alumnat en una situació professional que implica aprendre a escriure tècnicament informes socioeducatius.
- Generalitzar una estratègia professionalitzadora en els contextos professionals, posant en valor l'ètica i els compromisos professionals de l'Educació Social.

3.3. Plantejament didàctic de l'activitat

Pel que fa al mètode de docència, des de l'equip docent s'assumeix i es comparteix la idea que, perquè l'aprenentatge esdevingui significatiu, és important aprofitar l'experiència de les participants per treballar els continguts a aprendre, contemplar una visió holística de l'aprenentatge i incentivar el desig d'autonomia i de participació de l'alumnat així com basar-se en pràctiques reals i contextualitzades.

Per respondre a aquest objectiu, la voluntat docent és poder concretar-lo en l'actuació de diverses praxis: 1) que la proposta docent parteixi d'uns recursos (en aquest cas d'informes socioeducatius) reals que l'alumnat pugui consultar de manera autònoma, servint-se de documents del context laboral o de l'experiència de les pràctiques 2) que el treball de grup esdevingui el principal de la proposta perquè fomenta l'aprenentatge entre iguals i posa en valor els aprenentatges assumits prèviament; 3) que la reflexió, l'anàlisi i el diàleg esdevinguin centrals, evidenciant i incrementant els seus coneixements i habilitats mentre els apliquen a una situació professional concreta i, per últim, 4) que la proposta docent esdevingui una estratègia per a la identificació i l'anàlisi de bones pràctiques professionals que provenen tant del context proper com d'altres contextos professionals que permeten a l'alumnat apropar-se a la realitat professionalitzadora i fer, dels aprenentatges, un element motivador i d'aproximació a la seva pràctica futura. En aquest sentit, es considera que l'alumnat, a través de l'aplicació de diversos mètodes d'aprenentatge, desenvolupen, de manera connexa, les múltiples dimensions humanes: intel·lectuals, afectives i pràctiques (Eyler i Giles, 1999) i cultiven la responsabilitat cívica i social (Puig et al., 2007).

3.4. Les fases de la proposta docent

La proposta docent es configura a partir de dues fases: una primera d'aproximació teòrica i una segona on s'apliquen els continguts teòrics explicats a la primera fase. En concret, cada fase es caracteritza de la següent manera:

- Fase teòrica: la persona docent explica al grup classe els continguts teòrics relacionats amb l'informe socioeducatiu que es resumeix en l'apartat 2 d'aquest document. Malgrat aquesta és una part d'exposició magistral, els debats espontanis promoguts per part l'alumnat són acceptats i integrats per la mateixa persona docent en l'esdevenir de l'explicació magistral.
- Fase pràctica: aquesta segona part de la proposta docent es divideix en tres moments diferenciats i consisteix, en la seva globalitat, en una activitat d'aprenentatge grupal en què l'alumnat ha de posar en pràctica els conceptes teòrics treballats sobre l'informe socioeducatiu.

En un primer moment, es proposa un treball en petits grups on cadascun treballa a partir d'un informe socioeducatiu d'un àmbit de l'educació social diferent. Es tracta, doncs, de poder treballar a partir d'un recurs però que, a través de l'aprenentatge i el treball de la resta de grups, poder tenir una visió més completa de la tipologia d'informes i les seves característiques. Un cop escollit l'informe socioeducatiu a treballar, es demana que l'alumnat el llegeixi i identifiqui els elements principals del mateix, situant-lo en un context professional concret.

Després d'aquesta contextualització general, es demana a l'alumnat que apliqui els coneixements teòrics explicats a la fase anterior a partir de diferents dimensions: el llenguatge discursiu; l'estructura del document; l'organització de la informació; els objectius i la claredat en el discurs; i els aspectes ètics. Aquesta activitat es basa en l'aprenentatge en grup i vol promoure el diàleg, la reflexió grupal i la necessitat d'arribar a consensos.

Per acabar amb la fase pràctica de la proposta, es demana a cada grup de treball que exposi la seva anàlisi al gran grup per tal de compartir els aprenentatges i generar un coneixement compartit. En aquest moment, doncs, es vol promoure el treball col·laboratiu i les habilitats socials per sintetitzar les principals conclusions i presentar-les al públic de l'aula.

3.5. Els recursos d'ensenyament i aprenentatge

Per dur a terme l'activitat docent, són necessaris alguns recursos digitals, materials i temporals, entre altres. En aquest sentit, degut al suport digital ofert per la Universitat de Barcelona per vehicular i accedir als continguts de qualsevol assignatura del Grau d'Educació Social, s'utilitza la plataforma *Moodle* on l'alumnat pot accedir als documents necessaris per dur a terme l'activitat.

L'activitat docent consta de diversos recursos docents i d'aprenentatge posats a disposició de l'alumnat a través de l'aula virtual de l'assignatura, primerament, fent ús del document amb les diapositives explicatives de la primera part teòrica que fa servir l'equip docent per introduir els conceptes teòrics relacionats amb els ISE (Fuertes-Alpiste i Mundet Bolós, 2021a) i, en segon lloc, el document explicatiu de l'activitat-seminari (Mundet Bolós i Fuertes-Alpiste, 2021). Tot i que l'equip docent presenta l'activitat a l'aula, és important que aquesta estigui ben detallada en un document, amb la introducció a la temàtica, els objectius de l'activitat, la seva consigna que organitza l'activitat, donant orientacions sobre l'organització dels estudiants i de la temporalització, i finalment, els criteris d'avaluació que seran emprats. En tercer lloc, l'alumnat té accés a una carpeta de l'aula virtual on pot trobar els diferents informes socioeducatius, separats per àmbits: Serveis socials, Centre educatiu, i Unitat d'Escolarització Compartida (UEC) i Centre Obert. Tanmateix, malgrat la docent tingui aquests recursos preparats, anima a l'alumnat a aportar, de la seva pròpia experiència professional –o de pràctiques–, els informes que considerin per tal de poder ajustar l'activitat proposada a les seves inquietuds i necessitats actuals. En quart i darrer lloc, es posa a disposició un document explicatiu dels informes perquè, tot i haver-los introduït a l'aula, quedi també per escrit el seu context. En tots els casos, els informes han d'aparèixer de manera descontextualitzada i anonimitzada perquè no es puguin identificar les persones ni les institucions implicades.

Per tal d'elaborar el primer recurs de material teòric, l'equip docent ha realitzat una revisió bibliogràfica actualitzada sobre els informes socials i socioeducatius en bases de dades amb publicacions indexades amb articles tant de recerca com d'aproximacions teòriques i metodològiques, així com d'experiències en la formació del Grau d'Educació Social.

A més, per complementar la teoria amb la mirada pràctica i la realitat professional relativa a l'ús i l'escriptura dels ISE, l'equip docent ha realitzat una entrevista semiestructurada a una professional responsable d'una Unitat d'Escolarització Compartida de la ciutat de Barcelona. L'entrevista ha estat realitzada per videoconferència i transcrita per fer-ne un anàlisi interpretatiu a partir d'extreure categories conceptuals. Les principals idees identificades i que s'han traslladat a l'alumnat són:

- a) La necessitat que l'informe justifiqui i argumenti suficientment els motius i les decisions preses. Per exemple: *"perquè s'envia a una família a Serveis Socials? Per un desnonament? Per falta d'alimentació? L'informe ho ha de demostrar clarament"*.
- b) La importància del treball en equip dels professionals implicats a l'hora d'intercanviar informacions i estar sempre actualitzats per decidir com es fan els acompanyaments.
- c) Fer un seguiment periòdic (trimestral) i introducció dels informes de seguiment a la base de dades perquè es puguin recuperar en qualsevol moment. En paraules de la persona entrevistada "(...) es recomana enganxar correus electrònics amb els codis de seguiment per si l'educador/a marxa i s'elimina el seu correu electrònic."
- d) Ser honest i conscient de les limitacions i possibilitats per no prometre accions que després no es podran complir. Per exemple,: *"(...) vol dir marcar objectius clars i possibles per evitar frustracions amb les famílies. També és important no jutjar"*.
- e) Els informes són un instrument necessari perquè permeten fer un diagnòstic i donar un camí clar. *"Els informes ajuden a estructurar i a ordenar el cap. Concreten els problemes en parcel·les i això també ajuda a educadors/es i famílies"*.

Pel que fa als recursos materials professionals, s'ha fet ús d'informes socioeducatius concrets de l'àmbit professional que han servit d'exemple i com a garantia que l'exercici docent proposat s'ajusta a la realitat pràctica professional. En aquest sentit, la persona docent ha estat l'encarregada d'aportar, almenys, 4 informes socioeducatius d'àmbits professionals diversos – tals com l'àmbit de justícia juvenil, el de protecció a la infància, l'àmbit educatiu-escolar i l'àmbit de serveis socials- per tal de garantir una riquesa i pluralitat en l'anàlisi realitzat pel grup classe. Tanmateix, malgrat la docent tingui aquests recursos preparats, anima a l'alumnat a aportar, de la seva pròpia experiència professional –o de pràctiques-, els informes que considerin per tal de poder ajustar l'activitat proposada a les seves inquietuds i necessitats actuals.

Pel que fa als recursos temporals, l'activitat es presenta i es desenvolupa en l'horari del grup classe que acostuma a ser de 2 hores. Tanmateix, es preveu poder allargar l'activitat fora d'aquest temps per tal de garantir que tots els ritmes de treball són respectats i que tot l'alumnat pot acabar l'activitat abans de ser entregada i avaluada. L'estructura metodològica (i temporal) plantejada es concreta en la següent taula, tanmateix, ha de ser entesa com una proposta, ja que es pot adaptar segons la necessitat del grup classe i la disponibilitat temporal de cada moment:

Fase activitat	Temps	Contingut a treballar	Metodologia de treball
Fase teòrica	30'	Exposició teòrica	Classe magistral
Fase pràctica	15'	Contextualització de l'informe socioeducatiu	Treball en petits grups
	30'	Anàlisi de l'informe	Treball en petits grups
	45'	Exposició dels aprenentatges principals i les conclusions generals	Sessió plenària

Taula 1: Estructura metodològica de l'activitat docent

3.6. L'avaluació de la proposta docent

D'altra banda, per avaluar a l'alumnat, la persona docent es dota de diferents tipus de rúbriques que permeten valorar el nivell d'aprenentatge realitzat al llarg de l'activitat proposada. En aquest sentit, l'avaluació consisteix en diferents nivells: per una banda, una autoavaluació de l'alumnat participant que permet posar-lo al centre i responsabilitzar-lo del seu propi aprenentatge; una avaluació duta a terme per

part de la persona docent responsable de l'activitat proposada; i una darrera avaluació conjunta (alumnat i professorat) relacionada amb la satisfacció sobre l'activitat.

A l'alumnat, se li demana que, a través d'uns ítems i uns criteris, puguin valorar el grau d'assoliment dels objectius i les competències treballades al llarg de l'activitat. La rúbrica d'autoavaluació consta de quatre competències principals relacionades, totes elles, amb els objectius plantejats en l'activitat (Fuertes-Alpiste i Mundet Bolós, 2021b):

- a) Coneixement de les bases teòriques de l'informe socioeducatiu.
- b) Identificació dels elements comuns i principals d'un informe socioeducatiu, aplicables en qualsevol àmbit d'actuació.
- c) Capacitat de transferència i aplicació dels coneixements teòrics de l'informe socioeducatiu a un cas pràctic real.
- d) Identificar i desenvolupar una pràctica ètica, posant en valor els compromisos professionals de l'Educació Social relacionats amb els informes socioeducatius.

En aquest punt, es demana a l'alumnat que valori, en una escala de l'1 al 4, essent 1 poc assolit i 4 molt assolit, el grau d'assoliment de cada una de les 4 competències, anotades anteriorment. A més, també se li demana que, de manera més general i qualitativa, valori l'activitat proposada en clau d'interès personal, professional i acadèmica. En aquest sentit, es tracta de recollir la valoració que fa el grup classe, de manera general, per tal de consolidar, o no, aquesta activitat com un exercici obligatori de l'assignatura.

Pel que fa a l'avaluació de la persona docent en relació a l'aprenentatge de l'alumnat, es planteja una valoració que permeti ajustar el nivell d'aprenentatge assolit pel grup i, a partir d'aquí, s'ajustin les expectatives de l'activitat que l'equip docent, en el moment del disseny de l'activitat, s'havia proposat. En aquest cas, per dur a terme aquesta avaluació també es fa ús d'una rúbrica que, en aquest cas, avalua els coneixements teòrics-pràctics assolits per l'alumnat a partir de les presentacions orals de l'activitat analítica. La rúbrica d'avaluació que s'utilitza per valorar l'activitat comprèn 6 ítems d'anàlisi i 3 nivells d'assoliment. Es presenta a continuació:

	Bon assoliment	Assoliment regular	Assoliment baix
Coherència general de la presentació i anàlisi fet			
Consistència conceptual dels continguts teòrics			
Capacitat d'aplicar els aprenentatges a la realitat pràctica			
Claredat en els continguts expressats			
Estructuració de la informació			
Dinàmica i motivació de la presentació			

Taula 2: Rúbrica d'avaluació de la proposta docent

Per acabar, es planteja una avaluació de la satisfacció de l'activitat que han d'omplir totes les persones participants (alumnat i professorat). Aquesta informació serveix per ajustar i millorar l'activitat per a properes edicions de la mateixa. Aquesta satisfacció es mesura a través de 6 aspectes: 1) la voluntat de recomanar l'activitat a altres persones; 2) la idoneïtat del contingut de l'activitat i la seva importància en el context del Grau d'Educació Social; 3) l'adequació dels aspectes formals (temps, fases, números de sessions,...); 4) la valoració de la dinàmica de l'activitat - tant per part de la docent com de l'alumnat-; 5) la satisfacció amb el clima de classe generat; i 6) la satisfacció general amb l'activitat.

4. Valoració de la proposta

El resultat de l'activitat és positiu, fruit de les qualificacions obtingudes pels i les estudiants i a partir de retroaccions orals al finalitzar-la. Igualment, es van obtenir 19 reflexions escrites sobre l'activitat dels informes en un dels dos grups classe, que serveixen per a poder tenir informació qualitativa. L'anàlisi de les mateixes ha permès analitzar-ne el contingut a partir de freqüències de repetició de categories. A continuació, es destaquen els elements més recurrents en les reflexions, de forma anònima.

En primer lloc, destaquen aspectes relacionats amb la pròpia demanda de l'activitat, que es basava en l'anàlisi dels diferents informes relacionats amb la infància a nivell lingüístic, d'estructura i també, d'aspectes ètics. Precisament, els aspectes que més es repeteixen a les valoracions són els relacionats amb el tipus de llenguatge i de redacció (94,7%) i d'estructura i d'organització dels informes (84,2%), que són potser els més evidents i els que més s'han treballat a l'aula. S'ha posat especial èmfasi en els elements d'estil (més concís o més explicatiu), en la cura del redactat i en el tipus de contingut que contenen els informes.

En segon lloc, s'identifica que l'activitat ha servit per veure exemples reals d'informes i, per tant, per veure el seu propòsit general (73,7%), els objectius que tenen i l'àmbit o abast dels mateixos (47,4%), en aquest cas relatius a la infància.

En tercer lloc, els aspectes ètics dels informes també han estat comentats per la gran majoria (68,3%). En aquest últim aspecte es destaca la importància de la confidencialitat dels informes: *"ha de ser confidencial, només ho poden llegir les persones necessàries i no podem donar més dades de les necessàries"*. Relacionat amb l'ètica professional, de les valoracions sorgeix la categoria que podem relacionar amb l'aspecte "crític" envers els informes, on un 57,9% fa alguna mena de comentari en aquesta direcció. A continuació, es recullen algunes frases per exemplificar aquesta categoria: *"el traspàs entre professionals esdevé fonamental (...) sempre que estigui ben fet i no ens robi l'oportunitat de conèixer a la persona que acompanyarem (...)"* o *"poden generar una contradicció en el professional, ja que (...) es pot crear una idea d'aquesta sense conèixer-la, la qual cosa influeix en el moment d'establir els primers contactes (...)"; "poden condicionar les accions que com a professional responsable prendràs i, conseqüentment, prendran altres professionals vers la persona (...)". És significatiu que, en alguns casos, prové de la seva pròpia experiència laboral o de pràctiques i, en d'altres, van identificar aquests riscos i contradiccions associades on els informes poden ser emprats com quelcom que dictamina i que, fins i tot, pot ser emprat per al xantatge (Sánchez-Valverde, 2013). En aquest sentit, una participant destaca que la pràctica des d'on es realitza l'informe socioeducatiu té una càrrega subjectiva lligada a constructes socials estereotipats.*

En quart i últim lloc, destaquen que és una activitat interessant (26,3%) que dona una visió pràctica de la professió (47,4%), tenint en compte que la majoria de les participants no tenia experiència prèvia amb els informes socioeducatius: *"l'activitat ha estat molt enriquidora ja que ens dona una visió pràctica respectant la privacitat de les persones sobre les que estan fets els informes"*. Valoren l'activitat com a una oportunitat per aprendre de la pràctica, ja que s'analitzen instruments professionals, de l'ofici de l'educació social: *"durant el grau m'ha faltat veure més informes socioeducatius. En aquesta assignatura, hem pogut comparar diferents informes i reflexionar sobre la seva importància i sobre la seva forma"; "l'activitat em va semblar essencial per la nostra carrera (...) són una eina molt necessària i utilitzada en la nostra futura professió"*.

5. Conclusions

En aquest article s'ha presentat una experiència d'activitat d'aprenentatge de l'assignatura del Grau d'Educació Social, lligada a les competències professionals de l'Educació Social com és el treball amb els informes socioeducatius (ISE), en aquest cas centrats en l'àmbit de la infància i la joventut. Amb una

activitat d'aquest tipus es pretén donar resposta a la necessitat de formar en competències i amb destreses professionals, tal i com s'estableix en els objectius del Grau, alhora que s'orienta el treball de l'assignatura en activitats que fomenten l'aprenentatge significatiu, el treball en grup i les competències comunicatives, connectades amb la realitat professional de l'Educació Social que, de fet, s'adeqüen al perfil d'alumnat del Grau. Es tracta de persones amb vocació professional, de més de 20 anys, amb certa experiència professional, sobretot lligada amb la infància.

S'ha identificat el context d'aplicació de la proposta, així com els seus objectius, la metodologia docent, les fases d'aplicació, els recursos docents necessaris per a dur-la a terme, així com el plantejament d'avaluació dels aprenentatges. L'activitat ha estat ben estructurada, amb consignes clares explicades en un document de l'activitat i amb els recursos necessaris, també explicats puntualment. S'ha fet així necessàriament ja que l'assignatura s'ha desenvolupat de forma virtual degut a la normativa universitària derivada de les mesures adoptades durant la pandèmia de SARS-CoV-2. Igualment, aquesta estructuració pot ser molt positiva en cas que es realitzi en la modalitat presencial o semi-presencial.

La valoració de l'activitat, obtinguda tant oralment al finalitzar l'activitat com a través d'algunes valoracions escrites sobre la mateixa, ha estat positiva, ja que la seva realització ha permès a les participants assolir competències reals de la professió. Per una banda, ha servit per dotar els ISE d'un marc teòric que serveix per definir-los, identificar el seu propòsit, objectius, i se'ls diferencia d'altres informes socials. D'altra banda, es promou un anàlisi guiat de diferents ISE que ha permès abordar els estils comunicatius i els tipus de llenguatge i de redacció emprats, com també la seva estructura i organització típiques. Es destaca, també, que l'activitat ha permès abordar les implicacions ètiques professionals lligades a l'hora de treballar amb els ISE, que són instruments que impliquen recollir i comunicar dades confidencials i personals.

Aquest últim aspecte està lligat a una de les principals limitacions de l'activitat, la qual ha radicat en la dificultat d'obtenir informes socials i socioeducatius reals perquè són material amb un compromís de confidencialitat i precísament, lligats a l'ètica professional. Com es poden treballar els ISE des d'un Grau universitari si aquests són confidencials? Èticament parlant, no és possible tenir-hi accés si no s'és la persona professional que els crea o els consulta, i es fa difícil demanar-los a professionals en actiu. Però, si des de la Universitat s'ha de potenciar el treball competencial i professionalitzador sobre els informes, cal buscar camins per trobar-ne i fer-los servir sense entrar en conflicte ètic i legal. Afortunadament, els i les professionals amb qui s'ha contactat s'hi han brindat, sempre i quan hi hagi el compromís d'usar els materials cedits des de la lògica de la professionalitat i l'ètica per abordar l'anàlisi dels documents. Això ha implicat eliminar, escrupolosament, totes les dades personals identificatives dels informes reunits, així com de les mateixes institucions implicades, incloent els logos i encapçalaments dels documents, les signatures i les adreces. Tot i l'anonimat, s'ha demanat a l'alumnat que tingui especial cura amb el tractament dels documents, demanant que els informes només siguin emprats per l'activitat. Aquesta responsabilitat ètica professional forma part dels aprenentatges que es volen promoure.

De cara a futures edicions de l'assignatura, per poder oferir una millor contextualització als informes treballats, ja sigui en modalitat presencial, semi-presencial o virtual, es considera oportú convidar directament a les persones professionals que han brindat els informes, podent oferir una visió més profunda i aterrada, a banda de donar més recomanacions relacionades amb les competències a desenvolupar. El contacte directe amb els i les professionals de l'Educació Social, en aquesta disciplina, sempre és del tot necessari.

Referències

Amador, L. V., Esteban, M., Cárdenas, M. R., i Terrón, M. T. (2014). Ámbitos de profesionalización del educador/a social: perspectivas y complejidad. *Revista de Humanidades*, 21, 51-70. <https://doi.org/10.5944/rdh.21.2014.13928>

- Benítez Ramírez, M. del C. (2013). El informe socioeducativo: instrumento de la Educación Social. *Revista de Educación Social*, 16, 1-17. https://www.eduso.net/res/pdf/16/info_res_%2016.pdf
- Colom Masfret, D. (2005). *Libro Verde de Trabajo Social: instrumentos de documentación técnica*. Consejo General de Colegios Oficiales de Diplomados en Trabajo Social y Asistentes Sociales.
- Direcció Tècnica d'Acció Social (2010). *L'acció socioeducativa en el marc dels Serveis Socials Bàsics de l'Ajuntament de Barcelona*. <https://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/sites/default/files/arxiu-documents/accio-socioeducativa-serveis-socials-basics.pdf>
- Eyler, J., i Giles, D. E. (1999). *Where's the Learning in Service-Learning?* Jossey-Bass.
- Eslava, M. D., de León, C., i González, I. (2020). *La professió de l'educació social a Espanya: Una mirada universitària*. *Educació social. Revista d'intervenció socioeducativa*, 76, 109-128. <https://doi.org/10.34810/EducacioSocialn76id372875>
- Freixa-Niella, M., Torrado-Fonseca, M., Dorio-Alcaraz, I., i Pelfort-Homs, E. (2012). Les diplomades i els diplomats en Educació Social a la Universitat de Barcelona: més d'una dècada de trajectòria en el mercat laboral. *REIRE, Revista d'Innovació i Recerca en Educació*, 5(1), 13-36. <https://doi.org/10.1344/reire2012.5.1512>
- Fuentes, N. (2004). *Proyecto académico*. Documento policopiado. Universitat de Barcelona.
- Fuertes-Alpiste, M., i Mundet Bolós, A. (2021a). (22 d'abril, 2021). *Aspectes de la comunicació en els informes de l'àmbit socioeducatiu*. OMADO (Objectes i MAterials DOcents). <http://hdl.handle.net/2445/176559>
- Fuertes-Alpiste, M., i Mundet Bolós, A. (2021b). (22 d'abril, 2021). *Rúbrica d'avaluació: Activitat d'anàlisi i de disseny d'un Pla de Comunicació*. OMADO (Objectes i MAterials DOcents). <http://hdl.handle.net/2445/152906>
- Gómez Serra, M., Escofet Roig, A., i Freixa Niella, M. (2014). Los equipos docentes en la educación superior ¿Utopía o realidad? *Revista española de pedagogía*, 259, 509-523.
- McDonald, D., Boddy, J., O'Callaghan, K., i Chester, P. (2015). Ethical Professional Writing in Social Work and Human Services, *Ethics and Social Welfare*, 9(4), 359-374. <https://doi.org/10.1080/17496535.2015.1009481>
- Mundet Bolós, A., i Fuertes-Alpiste, M. (22 d'abril, 2021). *L'informe social: la construcció i l'anàlisi des de la pràctica professional. Activitat: seminari/taller teòric-pràctic*. OMADO (Objectes i MAterials DOcents). <http://hdl.handle.net/2445/176504>
- Pérez Rivero, L. (2000). La documentación específica en trabajo social: la historia, la ficha y el informe social. *Cuadernos de Trabajo Social*, 13, 75-90. <https://revistas.ucm.es/index.php/CUTS/article/view/CUTS0000110075A>
- Puig, J. M., Batlle, R., Bosch, C., i Palos, J. (2007). *Aprendizaje servicio. Educar para la ciudadanía*. Octaedro.
- Real Decret 915/1992, de 17 de juliol, pel qual s'estableix el títol universitari oficial de Llicenciat en Pedagogia.
- Real Decreto 1420/1991, de 30 d'agost, pel qual s'estableix el títol universitari oficial de Llicenciat en Educació Social.
- Roose, R., Mottart, A., Dejonckheere, N., Van Nijnatten, C., i De Bie, M. (2009). Participatory social work and report writing. *Child & Family Social Work*, 14, 322-330. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2008.00599.x>
- Sánchez-Valverde, C. (2013). Informe i confidencialitat en educació social. *Educació social. Revista d'Intervenció Socioeducativa*, 55, 144-161. <https://raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/271051>

Taylor, C. (2008). Trafficking in Facts: Writing Practices in Social Work. *Qualitative Social Work*, 7(1), 25-42.
<https://doi.org/10.1177/1473325007086414>

Universitat de Barcelona (2008). *Competències transversals de la Universitat de Barcelona*. Vicerectorat de Política Docent.